

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä
14.8.2012
Taltionumero
2154
Diaarinumero
830/3/11

1 (7)

Asia Vammaispalvelua koskeva valitus

Valittaja Kaupunki

Päätös, jota valitus koskee

Oulun hallinto-oikeus 7.2.2011 nro 11/0045/1

Asian aikaisempi käsittely

A on pyytänyt, että hänelle järjestetään vammaispalvelulain mukainen palveluasuminen hänen omaan kotiinsa siten, että hänelle korvataan henkilökohtaisen avustajan palkkauksesta aiheutuvat kustannukset 70 tunnilta viikossa.

Sosiaali- ja terveystalokunnan sosiaali- ja terveystaloston alainen viranhaltija on 1.9.2009 tekemällä päätöksellä hylännyt hakemuksen, koska A ei tarvitse välttämättä palveluasumista suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. A tarvitsee jatkuvaa hoitoa, hoivaa ja huolenpitoa sekä valvontaa, minkä vuoksi hänelle kotiin annettavia palveluja ei voida järjestää vammaispalvelulain mukaisen palveluasumisen ja henkilökohtaisen avustajan avulla. Omaishoidon tukea pidetään sopivana palveluna vastaamaan A:n jatkuvan hoidon, hoivan, huolenpidon ja valvonnan tarpeisiin. Päätöksen mukaan tarvittaessa voidaan selvittää mahdollisuudet muihin omaishoidon tuen tukipalveluihin kuten päivätoimintoihin ja tilapäisiin asumispalveluihin.

A on tekemässään oikaisuvaatimuksessa ilmoittanut, että hän tarvitsee henkilökohtaista apua 84 tuntia viikossa aikaisemmin ilmoitetun 70 tunnin sijasta.

Sosiaali- ja terveystalosto on päätöksellään 28.10.2009 pitänyt voimassa viranhaltijan päätöksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Oulun hallinto-oikeus on valituksenalaisella päätöksellään kumonnut sosiaali- ja terveysjaoston päätöksen ja palauttanut asian jaostolle uudelleen käsiteltäväksi.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Sovelletut oikeusohjeet

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammapalvelulaki) 3 §:n mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että vammaisille tarkoitettut palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Mainitun lain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestettäessä on otettava huomioon asiakkaan yksilöllinen avun tarve.

Vammapalvelulain 4 §:n 1 momentin mukaan mainitun lain mukaisia palveluja ja tukitoimia järjestetään silloin, kun vammaisen henkilö ei saa riittäviä ja hänelle sopivia palveluja tai etuuksia muun lain nojalla. Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) 1 §:ssä tarkoitettulle henkilölle järjestetään kuitenkin hänen vammaisuutensa edellyttämät palvelut ja tukitoimet ensisijaisesti mainitun lain nojalla siltä osin kuin ne ovat hänen palveluntarpeeseensa nähden riittäviä ja sopivia sekä muutoinkin hänen etunsa mukaisia.

Vammapalvelulain 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle palveluasuminen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Erityistä velvollisuutta palveluasumisen järjestämiseen ei kunnalla ole, jos henkilö on jatkuvan laitoshuollon tarpeessa.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (vammapalveluasetus) 10 §:n mukaan palveluasumiseen kuuluvat asunto sekä asumiseen liittyvät palvelut, jotka ovat välttämättömiä asukkaalle jokapäiväiselle suoriutumiselle. Näitä palveluja voivat olla avustaminen asumiseen liittyvissä toiminnoissa kuten liikkumisessa, pukeutumisessa, henkilökohtaisessa hygieniassa, ruokataloudessa ja asunnon siivouksessa sekä ne palvelut, joita tarvitaan asukkaalle terveyden, kuntoutuksen ja viihtyvyyden edistämiseksi.

Vammapalveluasetuksen 11 §:n mukaan palveluasumista järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee toisen henkilön apua päivittäisistä toiminnoista suoriutumisessa jatkuvaluonteisesti, vuorokauden eri aikoina tai muutoin erityisen runsaasti ja joka ei ole jatkuvan laitoshuollon tarpeessa.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (asiakaslaki) 8 §:n 1 momentin mukaan sosiaalihuoltoa toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan toivomukset ja mielipide ja muutoinkin kunnioitettava hänen itsemääräämisoikeuttaan. Saman pykälän 2 momentin mukaan asiakkaalle on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Asiakasta koskeva asia on käsiteltävä ja ratkaistava siten, että ensisijaisesti otetaan huomioon asiakkaan etu.

Asiassa saatu selvitys ja oikeudellinen arvio

Valitusasiakirjoista saatavan selvityksen mukaan A on kehitys- ja cp-vammainen henkilö. Hänellä on myös vaikea sydänsairaus, joka vaikuttaa hänen fyysiseen suoriutskykyynsä. A tarvitsee ulkopuolisen henkilön apua päivittäisissä toiminnoissaan kuten syömisessä, pukeutumisessa, peseytymisessä ja wc-käynneillä.

A asuu yhdessä äitinsä B:n kanssa. B on toiminut A:n omaishoitajana ja kaupunki on maksanut hänelle omaishoidon tuen hoitopalkkiota A:n hoitamisesta. B on 12.11.2009 kaupungille saapuneessa kirjeessään ilmoittanut, että hän on kieltäytynyt toimimasta A:n omaishoitajana 1.1.2009 alkaen.

Vammaispalvelulain mukainen palveluasuminen voidaan järjestää myös vaikeavammaisen henkilön kotona, jolloin palveluasumiseen liittyvät palvelut voidaan järjestää esimerkiksi korvaamalla henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset sekä omaishoidon tuen ja muiden sosiaalihuoltolain mukaisten maksuttomien palvelujen ja tukitoimien avulla. Vaikka kunnalla onkin harkintavaltaa sen suhteen, miten palveluasuminen järjestetään, on sen huolehdittava, että tarjotut palvelut ovat riittävät ja palveluasumiseen oikeutetulle henkilölle sopivat. Edellä mainituista vammaispalvelulain 3 §:n 2 momentin ja asiakaslain 8 §:n säännöksistä seuraa, että palveluasumista järjestettäessä tulee ottaa huomioon asiakkaan yksilöllinen tarve, toivomukset ja mielipide sekä hänen etunsa. A:lle on haettu palveluasumista nimenomaan hänen kotiinsa.

Ottaen huomioon A:n terveydentilasta ja avun tarpeesta saadun selvityksen hallinto-oikeus katsoo, että A on vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentissa ja vammaispalveluasetuksen 11 §:ssä tarkoitettu vaikeavammainen henkilö, jolle kunnan on järjestettävä palveluasuminen. Hallinto-oikeus ei ensi asteena ota ratkaistavakseen, miten A:n palveluasuminen on järjestettävä. Kunnan, jonka tulee palveluasumista järjestettäessä huolehtia siitä, että palveluasumiseen oikeutetulle

henkilölle tarjotaan hänelle sopivat ja riittävät palvelut, on näitä palveluita järjestäessään otettava huomioon, että omaishoitajana toimiminen perustuu sopimukseen ja edellyttää siten omaishoitajan suostumusta. Sosiaali- ja terveysjaoston tulee varattuaan A:lle tilaisuuden esittää lisäselvitystä avun tarpeestaan ja muista olosuhteistaan ratkaista asia uudelleen ja järjestää A:lle palveluasuminen henkilökohtaisen avustajan avulla tai muulla riittävällä tavalla.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

Kaupunki on valituksessaan vaatinut, että hallinto-oikeuden päätös kumotaan ja sosiaali- ja terveysjaoston päätös saatetaan voimaan.

A tarvitsee arjessaan ensisijaisesti huolenpitoa, ohjausta sekä valvontaa. Varsinaisen suoriutumisessa avustamisen rinnalla A tarvitsee erityisesti runsaasti ohjausta kehitysvammaisuuteen liittyvän problematiikan vuoksi. Jatkuvanluonteisen huolenpidon ja valvonnan tarpeeseen viitannee myös esitetty avustajan tuntimäärä – 84 tuntia viikossa. Kaupungissa edellä mainitun kaltaisia henkilökohtaisen avun tuntimääriä on ollut tähän asti tarpeen myöntää vain vaikeimmin liikuntavammaisille, kaikissa päivittäisissä toiminnoissaan suoriutumisessa avustamista tarvitseville muutamille henkilöille. Esimerkiksi kehitysvammaisten henkilöitten usein tarvitsemaa valvontaa ei ole nähty mahdolliseksi ratkaista henkilökohtaisen avun turvin.

A ei ole vammaispalvelulain 8 §:n ja vammaispalveluasetuksen 11 §:n tarkoittama palveluasumiseen oikeutettu ja sitä välttämättä tarvitseva ja siitä hyötyvä henkilö. A:n palveluja ei selvitysten perusteella voida järjestää omaan kotiin vammaispalvelulain mukaisen palveluasumisen turvin siten, että asuminen toteutettaisiin lähiomaisen antamana henkilökohtaisen avun avulla. A:lla on oikeus erityishuoltolain mukaisiin palveluihin, joilla voidaan tarvittavassa laajuudessa turvata hänen tarvitsemansa hoito ja huolenpito tilanteessa, jossa sopimukseen suostuvaa omaishoitajaa ei ole. Palvelut voidaan järjestää myös asiakkaan omaan kotiin.

A on jatkuvan laitoshuollon tarpeessa, ellei hänen äitinsä huolehtisi hänestä, ja hänen riittävää huolenpitoansa ei voida turvata avohuollon toimenpitein. Lisäksi A:lta puuttuu voimavaroja määritellä avun sisältö ja toteutustapa.

Mikäli korkein hallinto-oikeus päättää, että A:lle kuuluu myöntää palveluasuminen, se tulee järjestää muutoin kuin henkilökohtaisena apuna. Kunnalla on oikeus päättää, miten palveluasuminen järjestetään. Lisäksi lähiomainen voi toimia henkilökohtaisena avustajana vain erityisen painavasta syystä.

A on antanut selityksen, jossa hän on vaatinut hallinto-oikeuden päätöksen pysyttämistä ja uudistanut hallinto-oikeudessa esittämänsä.

A ei ole laitoshoidon tarpeessa. Hänen asumisensa on mahdollista järjestää palveluasumisen avulla ja palkkaamalla hänelle henkilökohtainen avustaja. *A*:n toimintakyvystä on jo aikaisemmin toimitettu selvitystä. *A* on muun muassa työskennellyt toimintakeskuksessa piha-alueiden kunnossapito- ja siivoustehtävissä sekä *B*:n apuna vammaisen henkilön henkilökohtaisena avustajana. *A* käy edelleen säännöllisesti vapaaehtois-työssä.

A on viitannut korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuun KHO:2007:79, jonka mukaan palveluasumisen järjestäminen henkilökohtaista avustajaa käyttäen on kunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluva palvelu. Palveluasuminen voidaan järjestää vaikeavammaisen kotiin.

Kaupunki on antanut vastaselityksen, joka on toimitettu *A*:lle tiedoksi.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus on tutkinut asian. Valitus hylätään. Hallinto-oikeuden päätöstä ei muuteta.

Perustelut

Kun otetaan huomioon edellä ilmenevät hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja perusteluissa mainitut oikeusohjeet sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen muuttamiseen ei ole perusteita.

Oikeusapu

Oikeudenkäyntiavustajan vaihtaminen ja palkkio

Oikeusaputoimisto on 18.11.2009 tekemällään päätöksellä myöntänyt *A*:lle oikeusapua 4.11.2009 lukien ilman perusomavastuuosuutta. *A*:n oikeudenkäyntiavustajaksi on määrätty varatuomari *C*.

Asianajaja D on toimittanut *A*:n valituskirjelmän korkeimpaan hallinto-oikeuteen. *D* on vaatinut palkkiona 553,50 euroa. *C* on antanut suostumuksensa avustajan vaihtamiselle.

Oikeusapulain 9 §:n mukaan tuomioistuin voi käsiteltävänänsä olevassa asiassa oikeusavun saajan tai avustajan perustellusta pyynnöstä tai pätevästä syystä omasta aloitteestaan peruuttaa avustajan määräyksen ja määrätä toisen avustajan.

Korkein hallinto-oikeus vapauttaa oikeusapulain 9 §:n nojalla varatuomari C:n A:n oikeudenkäyntiavustajan tehtävästä 8.3.2011 lukien ja määrää mainitusta päivästä lukien hänen avustajakseen asianajaja D:n.

Asianajaja D:lle maksetaan valtion varoista oikeusapulain 18 §:n 1 momentin nojalla oikeusavun palkkioperusteista annetun valtioneuvoston asetuksen 2 ja 6 §:n mukaisena neljän ja puolen työtunnin perusteella laskettuna palkkiona 450 euroa. Kokonaispalkkioksi, joka sisältää arvonalisäveron 103,50 euroa, muodostuu siten 553,50 euroa. Mainittu määrä jää valtion vahingoksi.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Irma Telivuo

Eija Siitari-Vanne

Tuomas Lehtonen

Kristina Björkvall (t)

Jukka Lindstedt

Asian esittelijä,
oikeussihteeri Camilla Sandström

Jakelu

Päätös	Kaupunki, maksutta
Jäljennös	Oulun hallinto-oikeus
	A